

# JAN DE CLERCK

(Oostende 1881 - 1962)

## NA REGEN LAGE TIJ

Gemengde techniek op papier

34 x 48 cm

Getekend onderaan rechts

Privé-verzameling

Zich even verwonderen over het o zo vluchtende en voorbijgaande...

Bij wijze van commentaar ter attentie van de Engelstaligen in het Europa van Maastricht zou gerust onder dit werk van prachtig aquarel-pastel het volgende kunnen staan:

"The soft and gently work shows all De Clerck's mastering in capturing the transient tones of the shifting light of an sunny afternoon on the beach of Ostend: a scene of a lovely and enchanting curiosity".

Het meesterwerk baadt inderdaad in een origineel en poëtisch suggestief koloriet.

Ja, weer eens één van die uitzonderlijke atmosferische weergaven van het licht in dat zonnig Vlaanderen.

Jan De Clerck, de schilder van de atmosferische effecten, is hier danig op z'n best.

Terecht schreef Frank Edebau:

"Niettegenstaande een buitengewone diversiteit van techniek en stijl draagt elk werk van Jan De Clerck de stempel van een sterke persoonlijkheid. Zijn belangrijkste verdienste is steeds zichzelf te zijn gebleven (...)".

Frank Edebau stelde terecht in zijn "Catalogus van het Stedelijk Museum van Oostende" m.n. in de historiek voor anno 1946 het volgende:

"Onmiddellijk na W.O. II wordt gedacht aan de reconstitutie van het artistiek en cultureel patrimonium. De eerste zorg is een kern aan te leggen van de werken van de Oostendse schilders James Ensor, Constant Permeke, Leon Spilliaert, Jan De Clerck en die kern verder uit te bouwen".

Zijn standpunt verduidelijkt hij naar aanleiding van een tentoonstelling in 1970: "Sinds ettelijke jaren brengt men Oostende in verband met de kunstenaarsnamen die in feite aan onze stad haar schoonste adelbrief bezorgden: het trio Ensor, Permeke, Spilliaert. We mogen van een kwartet gewagen want Jan De Clerck hoort er nu gerust bij".

In een wereld van overvloed waar de dingen op je afkomen als zwermen spreuwen - gehoorzamend aan de blinde en keiharde wetten van vraag en aanbod - is het zeker niet misplaatst even te blijven stilstaan bij de charme, de aantrekkingskracht van het subtiële, het fijne, het eenvoudige.

Meteen een pleidooi dus voor een kunst die met zo weinig mogelijk gesofistikeerde middelen ruimte, horizon, perspectief schept in de geest en het gemoed van de aandachtige, liefdevolle toeschouwer.

"Simplicity can be beautiful". Als het bewonderde kunstwerk de vlucht van de verbeelding schraagt - en dit gecombineerd met de herinnering - komt een authentieke levitatio tot stand. Zo ervaar ik dat o zo lumineus meesterwerk van Jan De Clerck.

Ja, ik laaf me aan de vaporiserende schoonheid van dit pastel van Jan De Clerck: een communio die de dichter R.M. Rilke kon ervaren bij de omstrengeling van een oer- en stoude boomstam.

Welke herinneringen?

De herinneringen aan de talloze stonden doorgebracht op het harde en/of mulle zand van het strand van Oostende en dit zowel bij ebbe als bij vloed: de polen van de eeuwige beweging.

De herinneringen aan dat zonnelicht dat zó kon branden, zó verblindend je ogen kon dichtschoeien.

De herinneringen aan de flanerende figuren van James Ensor en zijn knecht, Jan De Clerck, de voorbyschietende figuren van Antony en Ephrem Delmotte: allen op bijna identieke wijze gekleed.

Opnieuw blijkt uit dit werk dat Jan De Clerck een waar impressionist is. Op z'n eigen wijze gaf hij dat licht en die atmosfeer weer. De techniek die hij hierbij gebruikte kunnen we "gemengd" heten: pastel, waterverf, gouache. Een beeld van het strand van Oostende met vakantiegangers, met in de verte de kalme, serene zee en toch... "the changes of tide, light and weather always promised a new view for the following day".

Dit kunstwerk blijft voor mij "a poetic scene".

Over Jan De Clerck schrijft Richard Kerremans in zijn studie "Jan De Clerck, 1881-1962" het volgende:

"De laatste jaren van zijn leven brengt de kunstenaar door in een stad die na de oorlog (1940-1945) grondig veranderd is.

Haar ouderwetse charme begint te verdwijnen en geleidelijk aan wordt het stadsbeeld overheerst door het saaie profiel van appartementsgebouwen. Met zijn zwarte breedgerande vilthoed, zijn schoudermantel en lavallière-strik, met zijn goed verzorgde grijzende baard ziet hij eruit als een figuur uit andere tijden. De allerlaatste van een generatie die geleefd heeft in de schaduw van James Ensor, gestorven op negentachtigjarige leeftijd in 1949. In zijn huis in de Brusselestraat leeft De Clerck omringd door zijn schilderijen, waar hij aan gehecht is "als een moeder tussen haar kinderen".

Vervlogen, voorbijgane tijden?

Eigenlijk niet omdat door het kunstwerk de kunstenaar ergens onder ons blijft leven. Hij blijft bestaan omdat hij sporen nagelaten heeft.

Ja, om de sporen gaat het... Zo'n spoor aangelegd door de hand van de meester, gedreven door zijn grote susceptibiliteit of beter nog ontvankelijkheid voor de dingen des levens: dit uniek aquarel-pastel. Het verhuult veel meer dan dat het laat zien. In een magische rechthoek van bijna porseleinglassis staan veelkleurige figuurtjes ergens te staan, te verwijlen of te flaneren in de ijle ruimte van zand, water, licht en lucht of evolueren ranke gestalten van ergens naar ergens: zo maar "zijn" in geheimzinnig licht.

De mensen in dat geheimzinnige heelal van het strand worden als kleine figuren uitgebeeld zoals ook de wezens in het werk van J. Smits: even verschijnen, verwijlen en dan verdwijnen.

De momenten die De Clerck hier uitbeeldt - des impressions de mer, de sable, de terre par la lumière - vragen om een zachte, tedere en voorzichtige benadering.

Het voorbijgaande of het vervluchtigende heeft hier zijn uitdrukking gevonden.

Het vatten, in die vorm althans, van het nooit meer terugkerende - want alles is altijd anders, nooit meer zo als voorheen en hangt met alles tezamen in voortdurende beweging - heeft hier "in fine" gestalte gekregen.

Voor zo'n kunstwerk past de volgende houding: afstand en ootmoed.

Roland Laridon

Hoogleraar

Algemeen Voorzitter van het Vermeylenfonds

Voorzitter van de Vrienden van de Stedelijke Musea van Oostende